

Provocările artistului contemporan în contextul problematicilor utilizării AI în artă

Prof. dr. Laura Flore
Palatul Copiilor și Elevilor Ilfov
laura_pictor_restaurator@yahoo.com

Abstract

Art is a form of human expression involving creativity, imagination and talent, manifested in various forms, styles and interpretations. It can be considered both an activity based on knowledge, practice, perception, imagination and intuition, and an expression that transcends practical functionality, aesthetics and knowledge.

In a broad sense, art can be any human activity involving these aspects. In a narrower sense, art refers to those activities that have no immediate functionality, but focus on aesthetics, emotion and communication of ideas or feelings

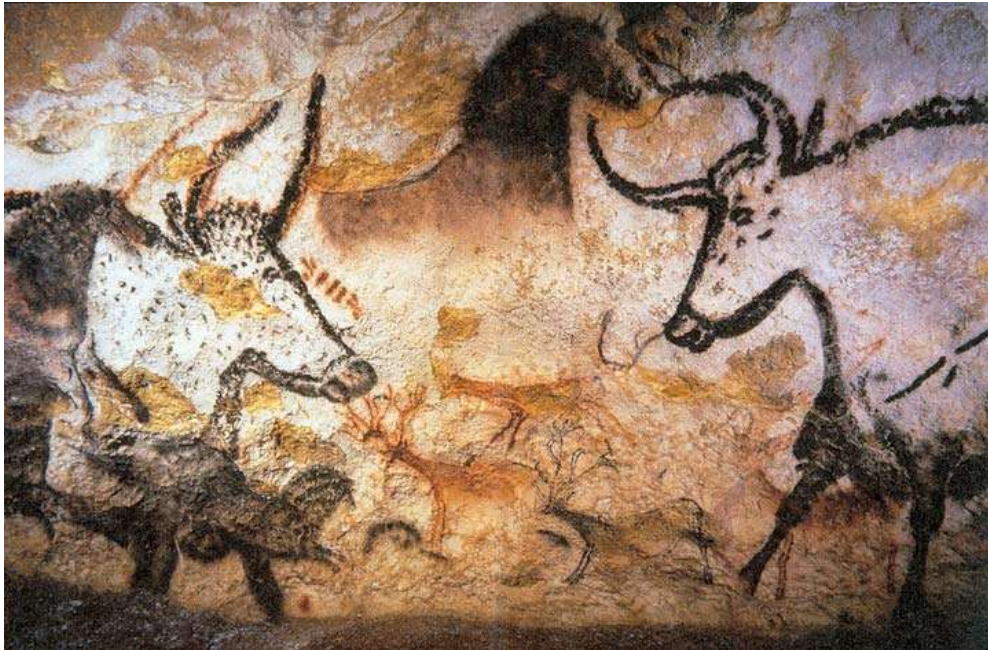
Keywords: *art, visual, contemporary artistic challenges, artificial intelligence.*

Așa cum bine spunea istoricul literar român, Dan Grigorescu, „...pictura sau sculptura nu sînt doar aglomerări, cu sens mai mult sau mai puțin descriptiv, mai mult sau mai puțin ordonate, ale unor culori sau volume: ele sînt întrupări ale unor gânduri.”¹

Arta nu există în sine, ea își are rădăcina în gândul creator al artistului care o produce. Produsul primilor oameni care și-au manifestat imboldul creator îl regăsim în timpuri foarte îndepărtate ale omenirii, și anume, în epoca preistorică. Dacă ei, cu ajutorul unor bucăți de lut colorat, desenau primele manifestări artistice ale omenirii, în forma unor bizoni pe pereții grotelor², în zilele noastre, oamenii cumpără culorile gata preparate (la fel și suporturile) sau realizează artă grafică digitală.

¹ Pohonțu Eugen, Inițiere în artele plastice, Editura Albatros, București, 1980, p. 306.

² „Originile artei se situează în era paleoliticului superior, deci în urmă cu aproximativ 31000 de ani (datare stabilită cu metoda C¹⁴ radioactiv pentru regiunea sudică a Franței; pentru zona Europei Centrale însă, circa 42000 ani)”, Drimba Ovidiu, Istoria culturii și civilizației, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 29.

Picturi rupestre în Peștera din Lascaux (Montignac, Dordogne, Franța)
https://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_artei#/media/Fi%C8%99ier:Lascaux_painting.jpg

Având la dispoziție tehnologia, am cerut Inteligenței Artificiale să alcătuiască o definiție a artei; astfel, rezultatul este acesta: „Arta este o formă de expresie umană care implică creativitate, imaginație și talent, manifestată prin diverse forme, stiluri și interpretări. Poate fi considerată atât o activitate bazată pe cunoștințe, exercițiu, percepție, imaginație și intuiție, cât și o expresie care transcende funcționalitatea practică, estetică și cunoașterea.

În sens larg, arta poate fi orice activitate umană ce implică aceste aspecte. Într-un sens mai restrâns, arta se referă la acele activități care nu au o funcționalitate imediată, ci se concentrează pe estetică, emoție și comunicarea unor idei sau sentimente.”

Arta plastică este un mod de comunicare prin care artiștii se pot exprima folosind limbajul vizual. În realizarea oricărei opere, artiștii au folosit o anumită tehnică și materiale care le-a facilitat și i-a ajutat să obțină anumite efecte pe care au dorit să le transmită în funcție de trăirile lor. Reușind să-ți însușească tehnicile și metodele pe le-au folosit pentru realizarea operelor lor au înțeles, de asemenea, că stilul și operele au depins de un anumit context istoric, social și artistic care i-a influențat, și de asemenea au influențat și temele pe care aceștia le-au abordat în lucrările lor în decursul vremii.

Claude Monet, Impresie. Răsărit de soare, ulei pe pânză, 1872, Muzeul Marmottan, Paris.

Andrei Ivanov, Prințul
Mstislav înfrângându-l pe
Rededya

Vasili Surikov, Luarea unei cetăți de zăpadă

Paul Signac, Vedere asupra portului din Marseille, 1905.

Georges Seurat, Grandcamp, Seara, ulei pe pânză, 1885, Muzeul de Artă Modernă din New York.

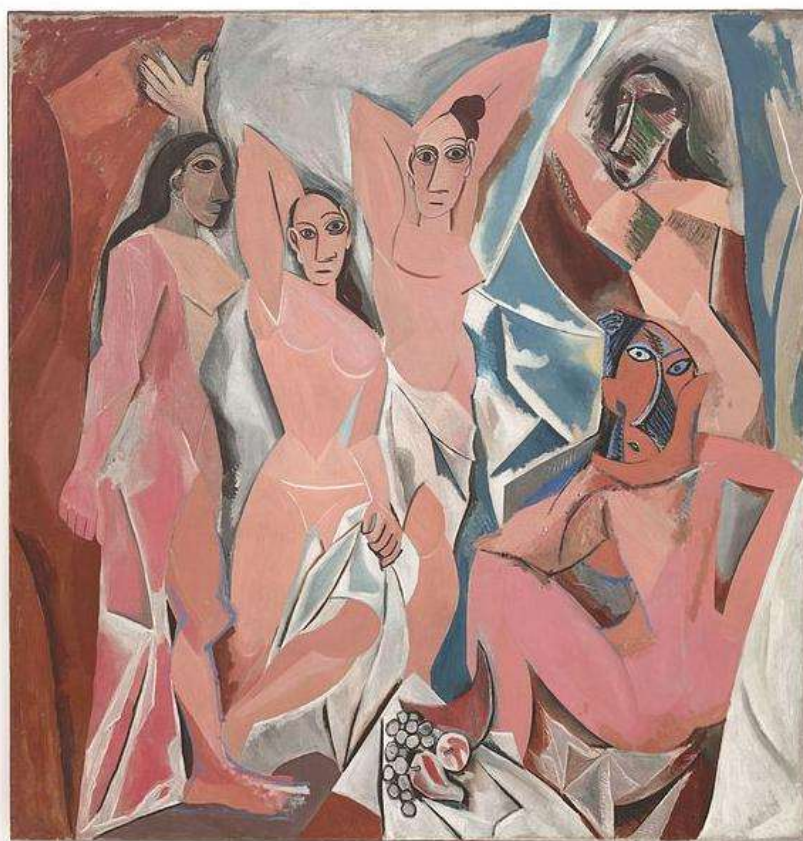
Paul Cezanne, Scăldătorii, 1898-1905, ulei pe pânză, Galeria Națională din Londra.

Vincent van Gogh,
Autoportret, 1887, Institutul
de Artă din Chivago.

Vincent van Gogh, Noaptea
înstelată peste Rhone, 1888,
Muzeul, Orsay, Paris.

Picasso - Les Demoiselles d'Avignon (1907)

<https://desydemeter.wordpress.com/wp-content/uploads/2012/01/pic-cub-1.jpg>

Odată cu evoluția artelor plastice a urmat dezvoltarea cunoștințelor teoretice (vorbind aici de înființarea și dezvoltarea învățământului artistic), iar lucrările practice și implicit arta plastică, sunt un mod de comunicare prin care artiștii se pot exprima folosind limbajul vizual (indiferent de domeniul artistic în care activează).

În predarea artelor vizuale se abordează o tematică interdisciplinară prin faptul că nu se predau doar materiale, tehnici și istoria artei, ci se apelează la o serie de alte discipline, cum ar fi, istorie, biologie, estetică, psihologie, logică, filosofie, educație socială, iar toate acestea contribuie la dezvoltarea cât mai armonioasă a individului și la realizarea legăturilor acestuia cu societatea și cu semenii.

Se știe faptul că artele vizuale au un limbaj propriu, urmăresc competențe, deși comune cu celelalte discipline, diferite prin modul de aplicare și realizare, iar existența materiei în programa școlară (sau chiar școli specializate pe arte vizuale), ajută individul să se dezvolte în domeniul educației estetice și umaniste, contribuind la dezvoltarea armonioasă a personalității lui.

Din punct de vedere psihologic, oamenii și-au dezvoltat gândirea artistico-plastică, sensibilitatea și gustul estetic și artistic, au devenit mai comunicativi, mai prietenoși și generoși, mai corecți și mai buni, toate acestea ajutându-i să devină persoane mai educate și pregătite pentru societate.

Pe parcurs ce am înaintat am constatat o evoluție în tratarea lucrărilor practice, în sensul că, putem observa calitățile estetice ale operelor și importanța exprimării prin artă și odată cu acestea apare o nouă profesie, și anume, criticii de artă. Constatăm că rolul acestora este acela de a discuta liber și a-și putea exprima părerea pe marginea unor imagini sau lucrări ale artiștilor și putând face o evaluare obiectivă și argumentată a acestora. „În acest punct devine limpede existența unei poziții teoretice pure, care să elibereze concepția despre artă de caracterul ei abstract, parțial, și de fragmentaritatea ei interioară, permițându-i să funcționeze drept criteriu universal de interpretare teoretică a întregii poziții a experienței estetice. Când vom ajunge la o astfel de poziție, vom putea examina mai sistematic și mai exact reflecția critică și pe cea istorică în domeniul artei.”³

Criticii au arătat că o operă de artă nu este rezultatul unor culori aruncate întâmplător pe un suport, ci aceasta este obținută în urma multor ore de studiu, de gândire și de muncă, reușind să facă diferența, în multe cazuri între o lucrare valoroasă și una mai puțin importantă. Au văzut că noțiunile teoretice pe care le-am învățat, reținut și însușit sunt mai ușor de utilizat atunci când realizează o lucrare ce pune în practică teoria.

³ Banfi Anonio, *Filosofia artei*, Editura Meridiane, București, 1984, p. 184.

Operele de artă sunt diferite și din prisma materialelor și tehnicilor de lucru folosite de artist; pentru fiecare material sunt tehnici specifice de lucru, iar pentru fiecare lucrare acesta folosește elementele de limbaj plastic și mijloacele de expresie în mod diferit, iar acestea fiind cele care stau la baza realizării operei. Astfel, susțin că avem nevoie de artă în viața noastră și că aceasta este necesară și accesibilă oricui, prin educație.

Henri Toulouse-Lautrec, Yvette Guilbert cântând „Linger, longer, loo”, 1894, Muzeul Pușkin, Moscova.

Paul Gauguin, De unde venim? Ce suntem? Încotro ne îndreptăm?, 1897, ulei pe pânză.

Rafael, Școala din Atena, frescă, 550 x 770 cm, (1509-1511)

Leonardo da Vinci, Salvador Mundi, (1500) Nicolae Grigorescu, Iisus Hristos învățător

Urmărind îndeaproape manifestările artistice de-a lungul timpului, ne dăm seama că în dezvoltarea culturii și implicit a artelor au participat o serie de oameni, care prin activitatea lor au colaborat la dezvoltarea artei. Aceștia, prin demersul lor, au creat sau ajutat, la înființarea unor instituții, pinacoteci, muzee, școli de artă, colecții particulare de artă și Academii.

Guernica, Pablo Picasso, Muzeul Reina Sofia din Madrid

Prin abordarea formelor noi și diferite, artiștii, au reușit să atragă atenția asupra artei lor, însuflând imboldul de a căuta căi de manifestare artistică și altor artiști. Metodele de lucru aplicate sunt diferite de la o epocă la alta și de la un curent artistic la altul.

„În acest context este dificil de delinuat o artă a viitorului. Este sigur că impactul tehnicilor și materialelor noi va aduce multe schimbări și că mai ales tehnica de calcul, cu capacitatea de a construi mașini care să simuleze activitatea umană, inclusiv activitatea creatoare, într-o diversitate fără limite, este de natură să deschidă noi orizonturi dar și să pună noi probleme creatorului dar și publicului spectator. În ceea ce-l privește pe acesta din urmă, lărgimea democrației moderne, accesul maselor largi la cultură, creșterea nivelului vieții și mai ales a exigențelor publicului vor determina cu siguranță și forme de artă multiplicată, cu rădăcini evidente în design, dar și unele aspecte care nu pot fi reduse la o simplă artă industrială și care vor urmări să satisfacă un mult mai larg evantai de cerințe și de gusturi.”⁴

Un element foarte important cu care se confruntă artiștii din ziua de azi îl constituie tehnologizarea procesului artistic prin introducerea unor imprimante verticale care realizează picturi murale de mari dimensiuni, într-un timp relativ scurt (24 de ore o pictură de 12 metri pătrați)⁵. Aceeași pictură făcută de un artist poate lua câteva zile pentru realizarea ei. Într-adevăr, timpul pentru îndeplinirea lucrării este mult mai scurt, dar durata de viață a acestor picturi murale realizate cu ajutorul acestor imprimante este foarte scurtă, până la maxim 12 ani. Chiar și acest timp depinde de anumite caracteristici, cum ar fi: „tencuiala peretelui, orientarea suprafeței înspre Sud sau Nord, expunerea directă la lumina soarelui sau la intemperii.” Suportul pe care pot fi realizate aceste printuri sunt: plastic, ipsos, lemn, sticlă, piele, oțel inoxidabil etc.

Imprimanta VP Jet4.0 CMYKW LED UV Vertical Wall Print
<https://inkjetwallprinter.com/ro/vpjet4-0-epson-uv-imprimanta-de-perete-cu-jet-de-cerneala/>

⁴ Florescu Radu, Istoria artei, Editura Universității Creștine Dimitrie Cantemir, București, p. 408.

⁵ <https://inomura.ro/prel-pictura-murala/>

https://www.alibaba.com/product-detail/3D-Wall-Painting-UV-Ink-Jet_1601371818003.html?spm=a2700.7724857.0.0.7d927a4cZ5NBRe

O lucrare murală realizată de un artist poate dura zeci și chiar sute de ani (Capela Sixtină a lui Michelangelo Buonarroti, pictată de acesta între anii 1508-1512) pe când una făcută de imprimantele actuale are o durată de viață foarte scurtă (10-12 ani).

Interior Capela Palatului Papal din Vatican-Capela Sixtină, Michelangelo Buonarroti, 1508-1512

https://ro.wikipedia.org/wiki/Capela_Sixtin%C4%83

Un alt aspect interesant pe care vreau să-l evidențiez este și faptul că artistul poate face o operă trecând prin filtrul propriilor trăiri și abordând subiectul propus în stilul personal caracteristic, pe când o mașinărie execută lucrări deja existente. Artistul realizează opere unice, iar mașina (imprimanta) realizează modele deja existente, deci copii ale unor lucrări. Consumatorul de artă pretențios, care cunoaște importanța și valoarea unor artiști și a operelor acestora, întotdeauna va alege artistul și opera sa unică, rezultată din activitatea creatoare a acestuia și obținută în urma trăirilor proprii, profunde și unice.

În acest secol al XXI-lea, în care tehnologia s-a dezvoltat foarte mult și cuprinde aproape toate domeniile de activitate, și în domeniul artei, artiștii zilelor noastre se confruntă cu o invazie de lucrări realizate de mașini. Publicul larg apelează la aceste soluții moderne de realizare a unor așa zise picturi murale sau picturi pe orice alt tip de suport, din mai multe motive: primul ar fi prețul mult mai mic al lucrării față de o lucrare realizată de un artist, al doilea, timpul în care este realizată „pictura” este și el mult mai scurt, iar în cel de-al treilea rând, posibilitatea de a avea o copie a unei lucrări de artă celebre în propria casă și la dimensiunea pe care o dorește comanditarul.

În momentul în care suntem puși în fața unor transformări fără precedent, din punct de vedere artistic, creatorul de artă, artistul, trebuie să găsească cele mai bune soluții și materiale cu care să poată concura pe o piață ieftină și superficială.

Apărută în anul 1950⁶, AI (Artificial Intelligence) a pus multe semne de întrebare legate de mintea umană și ființele artificiale. Începând cu secolul al XX-lea, oamenii au creat artă folosindu-se AI (om-AI), o parte dintre creații ajungând să participe la expoziții de artă, câștigând premii de artă și ajungând să fie expuse chiar și în muzee.

Boom-ul AI început la sfârșitul anilor 2020, a permis utilizatorilor generarea fără efort (sau cu efort minim) a imaginilor digitale din descrieri în limbaj natural, așa cum sunt modelele text-imagina DALL-E, Midjourney, FLUX.1 și Stable Diffusion. Aceste modele text-imagina, preiau solicitarea în limbaj natural, producând apoi imaginea corespunzătoare descrierii respective. Utilizatorul introduce solicitări utilizând conversia text-imagina, iar AI produce elemente vizuale corespunzătoare.

Imagine realizată cu VOGAN-CLIP (NightCafe Studio, martie 2023)

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Artificial_intelligence_visual_art#Artistic_history

Imagine realizată cu Flux 1.1 Pro în modul Raw (noiembrie 2024)

De asemenea, mai poate fi utilizată și conversia imagine-imagine, AI transformând imaginea de intrare, pe baza unor solicitări, în imagine fotorealistică sau chiar poate realiza imagini aplicând un anumit stil artistic. Prin utilizarea conversiei imagine-video, AI poate realiza animații sau clipuri video scurte, plecând de la o imagine sau secvență de imagini.

Există însă și posibilitatea ca AI să creeze videoclipuri direct din solicitări textuale, astfel, ajunge să producă scene realiste, animații sau elemente vizuale abstracte.

Anul 2025 a adus o serie de modele noi ce permit generarea de imagini cu diverse intrări, cum ar fi, text și imagine, modele ce oferă o procesare îmbunătățită pentru procesarea imaginilor de înaltă fidelitate. Dintre acestea amintim, Imagen 4 de la Google, Flux.1 Kontext, MidJourney și GPT Image 1.

După cum am văzut cu toții, cu ajutorul AI au fost create multe imagini și videoclipuri false care atentează la imaginea multor personalități publice. Nu putem să nu ne punem întrebări referitoare la autenticitatea imaginilor și clipurilor video, la faptul că AI poate folosi imaginile operelor de artă ale artiștilor, fără acordul acestora, generând pe baza lor alte lucrări. Cred că toate aceste programe trebuie folosite corespunzător, fără a leza în niciun fel viața, opera și integritatea oamenilor.

Acum că acest drum a fost deschis, nu putem să nu luăm în considerare întrebările tot mai frecvente care macină lumea artei, scot la iveală preocupările tot mai acerbe referitoare la AI, și problematica posibilității ca AI să devină următorul mediu al artei.

Edmond de Belamy, creat cu o rețea generativă adversă în 2018 a fost vândută cu 432.500 dolari americani

Putem spune că, datorită acestor influențe, se produce o schimbare a preferințelor estetice și, implicit, artistul din ziua de astăzi este supus unor noi provocări pe care speră că le poate trece și cărora le poate face față. În funcție de stilul pe care îl abordează fiecare artist în parte, din punctul meu de vedere, reușește să răspundă noilor cerințe ale publicului cunoscător de artă și reușește să se facă cunoscut, el și opera sa, să se impună pe piața de artă și chiar să deschidă noi drumuri și noi căi de manifestare artistică inovatoare.

Prin intermediul analizei realizate, artistul, și opera, sa nu va putea fi înlocuit niciodată de o lucrare realizată de o mașină și întotdeauna el este și va rămâne o putere creatoare, unic și inepuizabil în teme și abordări stilistice.

Așa cum natura nu poate fi redată niciodată cu fidelitate de un artist, indiferent cât de bun este el, tot așa nici artistul nu poate fi înlocuit de „o mașină” chiar dacă aceasta poate reda cu exactitate o imagine. „...[O]riginalitatea stilului nu constă numai în noutate: ea constă mai ales în

spontaneitate, în caracterul său concret și vital, în energia excepțională pe care el o reprezintă și prin care experiența trăită află, în planul intuiției expresive, singura sa posibilitate de a se reorganiza într-o realitate spirituală obiectivă, capabilă de mari evoluții.”⁷

Concluzionând asupra aspectelor analizate, subliniem faptul că, pe lângă aspectele distructive care au loc în acest timp în viața artistică contemporană, trebuie să avem în vedere și importante procese evolutive și de emancipare aflate în strânsă legătură cu evenimentele socio-economice, culturale și inovatoare ale acestei perioade.

Bibliografie

Banfi Antonoi, *Filosofia artei*, Editura Meridiane, București, 1984

Drimba Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984.

Florescu Radu, *Istoria artei*, Editura Universității Creștine Dimitrie Cantemir, București.

Pohonțu Eugen, *Inițiere în artele plastice*, Editura Albatros, București, 1980.

https://en.wikipedia.org/wiki/Artificial_intelligence_visual_art#Artistic_history

<https://inomura.ro/pret-pictura-murala/>

⁷ Banfi Antonoi, *Filosofia artei*, Editura Meridiane, București, 1984, p. 56.